

міжнародної торгівлі, а планова комплексна інтелектуалізація матиме найкращий результат.

Висновки. Визначено, що ключовими факторами інтелектуалізації міжнародної торгівлі є НДДКР, рівень освіти та заявки на реєстрацію патентів. За допомогою проведеного регресійного аналізу доведено наявність щільного лінійного зв'язку та прямого впливу зазначених факторів на зростання зовнішньоторговельного обороту Китаю, України, США та Кореї. Найбільший вплив серед усіх факторів справляють витрати на НДДКР і лише для США – рівень освіти. Також варто відмітити, що отримані результати є достатньо еластичними, оскільки збільшення будь-якого фактору на 1 ум. од. призводить до збільшення показника більше ніж на 1 ум. од. Згідно з отриманими прогнозними значеннями ЗТО всіх досліджуваних країн до 2021 р. має тенденцію до зростання, за умови паралельного зростання витрат на НДДКР, рівня освіти та заявок на отримання патентів. Усі ці чинники мають вагоме значення й для подальшого розвитку інтелектуалізації міжнародної торгівлі.

Список використаних джерел

1. The World Bank Group [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.worldbank.org>
2. Human Development Reports [Electronic resource]. – Mode of access: <http://hdr.undp.org/en/countries>

Яценко О.М.,
д.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

Бондаренко А.В.,
студент,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

BREXIT ЯК ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИКЛИК ДЛЯ ЄС

Анотація. Стаття присвячена процесу виходу Британії з Європейського Союзу, який має назву “Брексіт”. Розкриваються можливі політичні, торговельно-економічні, соціальні та інші наслідки такого рішення. Брексіт створює не лише певні вигоди для Британії, але й загрози для економічної безпеки ЄС. Наслідки можливого виходу були проаналізовані британськими й українськими вченими та представлені в цій статті. На основі ґрунтовного аналізу показані сценарії розвитку торговельно-

економічних відносин між Британією та ЄС. На основі даних Всесвітнього банку та департаменту офіційної статистики Британії проаналізовано торговельно-економічні відносини та середовище, у якому вони відбувалися.

Ключові слова: Брексіт, торговельно-економічні відносини, виклик, сценарії.

Summary. The article is devoted to the process of Britain's exit from the European Union, which is called "Brexit". Possible political, trade-economic, social and other consequences of such a decision are revealed. Brexit has not only certain benefits for Britain, but also threats to the EU's economic security. The consequences of a possible exit were analyzed by British and Ukrainian scientists and presented in this article. Based on a thorough analysis, the scenarios of the development of trade and economic relations between Britain and the EU are being shown. However, the discovery was that in reality, the threat is not as vast as it can be thought about. Based on data from the World Bank and the Office for National Statistics of Britain, the trade and economic relations and the environment in which they took place are analysed.

Key words: Brexit, trade-economic relations, challenge, scenario.

Постановка проблеми. Новий напрям торговельно-економічної діяльності та політики Великої Британії, спрямований на вихід з Європейського Союзу, змушує експертів та науковців різних країн світу бути готовими до можливих наслідків такого рішення. Ключовим аргументом противників членства Британії є міграція. Вони наголошують на тому, що неконтрольована система «відкритих дверей» поміж країнами ЄС призводить до хаотичної міграції в Британію. Це стало основою для становлення популістської компанії, та базою для підготовки референдуму. Павлос Елефтеріадіс (професор права Оксфордського університету) прокоментував це рішення як одне з найневдаліших для Великої Британії, адже змістовної аргументації та загрози з боку ЄС для Британії, на його думку, немає [1].

Метою дослідження є визначення торговельно-економічних причин та можливих наслідків виходу Великої Британії з ЄС.

Актуальність. Всебічне дослідження Брексіту дасть змогу детально визначити майбутній напрям та вид торговельно-економічної співпраці Британії з ЄС. Також Брексіт, на думку експертів, може створити «ефект доміно», що може також спричинити бажання інших країн покинути ЄС.

Виклад основного матеріалу. Взявши остаточний курс на вихід з ЄС, задіявши статті 50 Лісабонського договору, уряд Британії проведе наступні два роки в торговельно-економічних переговорах щодо розриву відносин, які мають закінчитися в березні 2019 р. Під час дослідження аспектів «Брексіту» був проведений PEST-аналіз, адже наслідки впливають на політичну стабільність, економічно-торговельні процеси, соціальні та технологічні зміни (табл. 1).

PEST-аналіз процесу «Брексіт»

	Переваги	Недоліки
Політика (P)	<ul style="list-style-type: none"> -новоздобутий ступінь політичної незалежності; -власний контроль імміграційних процесів; -встановлення національних стандартів; -вирішення питання «міграційної кризи» на національному рівні. 	<ul style="list-style-type: none"> -сильний удар по «моральному стану» ЄС. -втрата країною партнерів у вирішенні міграційної кризи; - від'єднання від спільного політичного напрямку з країнами Європи; - втрата партнерів в Раді міністрів ЄС; -визначення прав громадян Британії на території ЄС.
Економіка (E)	<ul style="list-style-type: none"> -встановлення нових більш вигідних торговельних угод; -переорієнтація та географічна диверсифікація ринків; -встановлення власних тарифів на торгівлю товарами та послугами з іншими країнами; -заощадження коштів від несплати членських внесків до ЄС; -новий ступінь торговельно-економічної незалежності; - орієнтація торгівлі на національний інтерес а не обмеження членством у ЄС. 	<ul style="list-style-type: none"> -значні економічні ризики; -спад торговельно-економічної активності протягом наступного десятиліття та відновлення стану економіки до 2030 р.; -можливий вихід інвесторів та перенесення бізнесу з Британії в інші країни; -створення нового економічного простору; -негативний вплив на торговельний баланс.; -введення тарифів на експорт товарів Великої Британії в країни ЄС; -вплив нетарифних бар'єрів на торгівлю товарами; -ризики майбутніх торговельно-економічно не вигідних угод / співробітництва; -зменшення кількості робочих місць.
Суспільство (S)	<ul style="list-style-type: none"> -національний контроль над працевлаштуванням, охороною здоров'я. -зменшення невдоволення населення «імміграційною кризою». -посилення напрямку самоідентифікації нації. -розвиток засобів соц-медіа. 	<ul style="list-style-type: none"> -регуляція прав проживання та праці громадян Британії в межах ЄС та громадян ЄС у межах Британії; -зменшення кількості робочих місць; -втрата фінансування європейських соціальних фондів; -посилення тенденцій євроскептицизму.
Технології (T)	<ul style="list-style-type: none"> -перенесення глобальних корпорацій до Британії; -збільшення кількості «tech» віз; -створення європейської «Силіконової долини»; -введення технологічного способу митного контролю. 	<ul style="list-style-type: none"> -регулювання питань ліцензій та патентів; -розмежування повноважень британських та європейських агенцій збору даних щодо пошукових запитів в Інтернеті.

Джерело: власні дослідження.

За оцінками експертів, виділяються кілька сценаріїв розвитку торговельно-економічних відносин після «Брексіту». Узагальнюючи результати теоретичних досліджень торговельно-економічних наслідків, можна зазначити такі сценарії майбутнього розвитку країни як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі згідно з експертними

висновками оксфордських учених [2] та вітчизняних дослідників [3] (табл. 2).

Таблиця 2

Сценарії розвитку Великої Британії

Сценарії розвитку за експертними висновками	
Оксфордських дослідників	Українських дослідників
<p>ЄЕП та ЄАВТ В. Б. може приєднатися до Європейського економічного простору (ЄЕП) та Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) та, як і раніше, мати повний доступ до єдиного ринку. В. Б. повинна буде прийняти правила і стандарти ЄС.</p>	<p>Оптимістичний прогноз Максимально швидко вирішуються торговельні питання після виходу з ЄС. Укладаються нові торговельні угоди з основними торговельними партнерами, спершу з Євросоюзом (адже станом на 2014р. понад 60% торгівлі В.Б. вела саме з ЄС). У найкоротші строки врегулюється міграційна політика, а саме потік мігрантів зі східної частини ЄС. Заощадження коштів на сплаті щорічних членських внесків до бюджету ЄС, що становлять 13 млрд фунтів стерлінгів щороку.</p>
<p>Митний союз В. Б. може вступити в митний союз з ЄС. Товари можуть бути експортовані в ЄС без тарифів або митних обмежень, але Великобританія буде зобов'язана відповідати різним сферам регулювання ЄС. Багато секторів можуть бути виключені з митного союзу і послуг, у тому числі фінансових послуг.</p>	<p>Реальний прогноз У країні розпочнеться період економічної нестабільності та встановлення нових торговельно-економічних стосунків з ЄС. Зважаючи на те, що фунт стерлінгів почав падати, нестабільність відлякуватиме інвесторів, яких В. Б. залучає, через вільний доступ до спільного ринку з ЄС. Стабілізація економіки займе понад 15 років. Призупиниться темп зростання ВВП, почнеться незначне зростання безробіття, також можуть постраждати фармацевтична та автомобільна галузі, які значною мірою залежні від європейського регулювання. Можливе незначне падіння цін на ринку нерухомості. У цьому разі на час перехідного періоду Великій Британії доведеться змістити торговельні акценти з ЄС на інші країни світу.</p>
<p>Двосторонні угоди В. Б. може узгодити низку двосторонніх угод, що регулюють доступ до єдиного ринку. Вона не прагне отримати повний доступ до внутрішнього ринку, але також не зобов'язана дотримуватися законодавства ЄС, за винятком регулювання експорту та інвестицій до ЄС. В. Б. також може стати членом Європейської асоціації вільної торгівлі.</p>	

<p>Зона вільної торгівлі Великобританія може скласти свою власну угоду про вільну торгівлю з ЄС. Це може привести до єдиної всеосяжної угоди, а не фрагментарних угод. Це потенційно може включати в себе велику безперервність єдиного ринку за рахунок політичної автономії.</p>	<p>Песимістичний прогноз «Брексіт» негативно вплине на ВВП, яке зменшиться на 1,9% у 2017 р. У довгостро-ковому періоді також відбудеться зниження темпів зростання торговельно-економічних показників. Станом на 2030 р. можлива втрата ВВП від 1,5% до 7,8%. Компанії переноситимуть операції з Брита-нії до країн ЄС, а також зіштовхнуться з логістичними проблемами й постачанням. Ціни на експорт будуть рости, оскільки слабший фунт зробить імпорт дорожчим. Падіння фунта щодо долара прогнозується до 15%. Курс фунта може зрівнятися з євро. Прогно-зується зниження ВВП за рівнем купівель-ної спроможності до 2030 р. від 2,4% до 9,2%.</p>
<p>СОТ В. Б. може спиратися на чинні правила Світової організації торгівлі (СОТ) і не мати ніяких переговорів щодо нових угод між ЄС і В. Б. Вона отримає повну автономію у своїй торговельній політиці.</p>	

Джерело: доповнено та систематизовано на основі [2] [3].

Експерти та дослідники визначили три ключових чинники, які протягом останніх кількох років показують, що занепокоєння буде набагато меншим, ніж можна уявляти.

І. Тарифи, які істотно знизилися в рамках загальносвітової тенденції до зниження торгових бар'єрів. Середній тариф Європейського Союзу за режимом найбільшого сприяння на промислові товари впав до 4%. Середній тариф, на основі конкретного набору товарів і послуг, які Сполучене Королівство експортує до Європейського Союзу, поки що становить також 4%. (рис.1.)

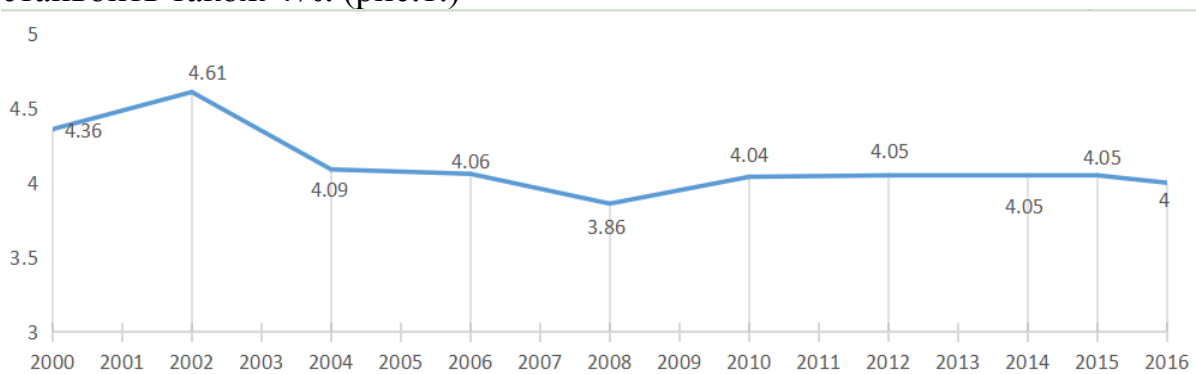

Рис.1. Середній тариф ЄС за режиму найбільшого сприяння, %

Джерело: побудовано на основі даних Світового банку [4]. Сполучене Королівство може у відповідь встановити свої власні тарифи на імпорт з країнами Європейського Союзу. Але підвищення торгових бар'єрів залишить усі сторони в мінусі. Велика Британія вважає, що

встановлення власних тарифних бар'єрів, якщо Європейський Союз поступиться, призведе до скасування тарифів по обидві сторони.

II. Зниження виробництва. Частка виробництва у британській економіці істотно знизилася (тарифи Європейського Союзу будуть застосовуватися тільки у відношенні товарів, а не послуг). Виробництво скоротилося з більш ніж 20% частки ВВП у середині 1990-х років до менш ніж 10%. Тоді як експорт послуг як частина ВВП зростає, експорт товарів як частина ВВП є незмінним (залишається в межах 16%) (рис. 2).

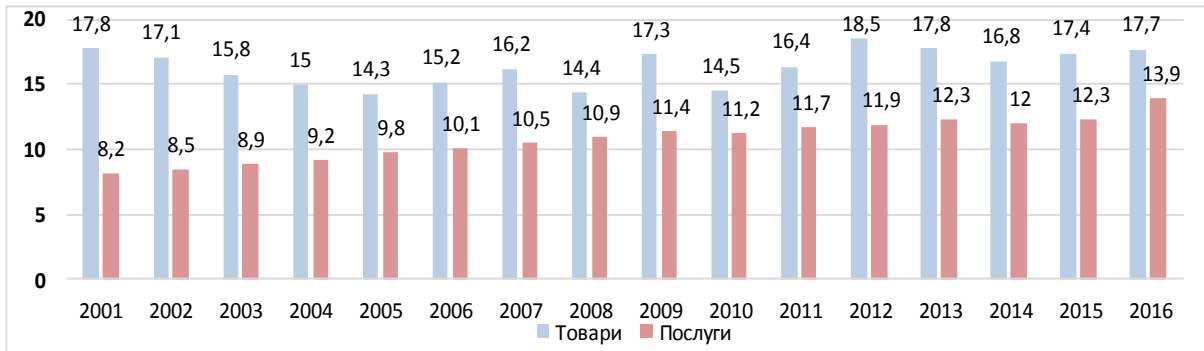

Рис.2. Частка товарів та послуг у ВВП Британії, %

Джерело: побудовано на основі даних департаменту національної статистики [5].

III. Зменшення привабливості ринків ЄС. ЄС став менш привабливим як експортний ринок для Британії. Частка експорту Великої Британії товарів і послуг до ЄС за останні десятиліття зменшилася, поточна частка становить 45% (рис. 3).

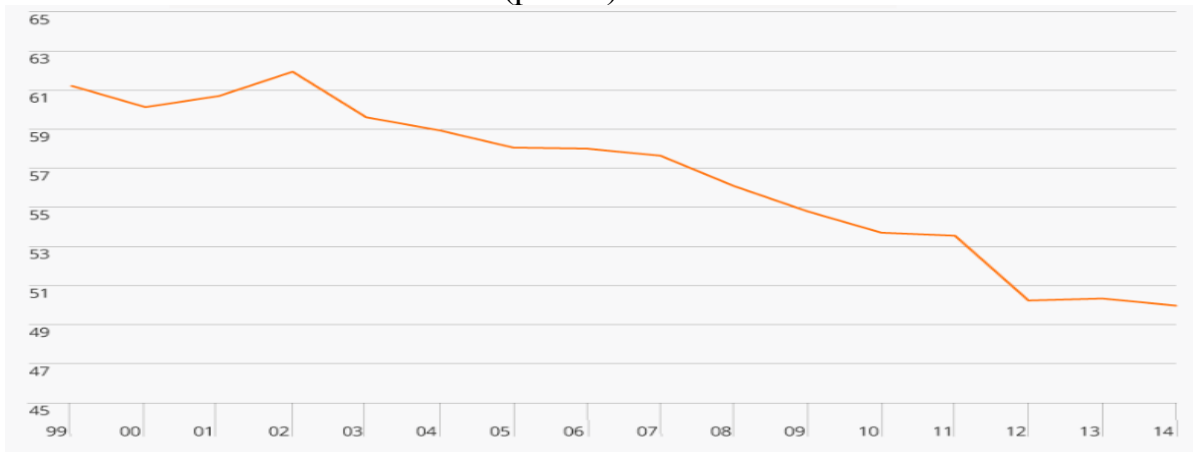

Рис.3. Частка експорту товарів та послуг до ЄС (до загального обсягу виробництва Британії), %

Джерело: побудовано на основі звіту Woodford[6] та Світового Банку.

Вище розраховані наслідки розширення, якщо зосередитися на частці британського експорту товарів до 14 країн, які входили в ЄС до його розширення в Східній Європі 2004р.

Висновки. Явище Брексіту – це новий напрям торгово-економічної політики Британії, який на рівні основних інституційних сфер встановлює нові перспективи. Визначено основні сценарії розвитку. Узагальнюючи всі сценарії, варто виокремити:

1) оптимістичний (базується на швидкості прийняття рішень та майбутньому входженні до ЄАП ТА ЄАВТ);

2) реалістичний (взято за основу прогнози макроекономічних показників, в основі можливий митний союз чи нові двосторонні угоди);

3) песимістичний (розглядає найгірші прогнози експертів щодо економічної безпеки, розглядає варіанти СОТ чи зони вільної торгівлі).

Загальний прогнозований результат на основі вищезазначених чинників показує, що, незважаючи на подальшу європейську інтеграцію, частка експорту товарів та послуг в основному має стабільно високий показник. Боротьба за тарифи відкрито не ведеться, навіть більше, ЄС зменшує експортні тарифи для Британії. Торгівля Британії з ЄС залишається важливою часткою у ВВП Британії, хоча існують спроби диверсифікувати напрями експорту. Навряд чи навіть відсутність торгової угоди з ЄС зашкодить загальному обсягу експорту Британії. Переваги від членства в ЄС менші, ніж були кілька десятиліть тому, коли Brexit був би набагато значущою угодою.

Більш помітний вплив зосереджений на соціокультурному рівні. Саме населення є відчутно вразливим до такого роду змін, адже робочі місця та жорстка регуляція прав проживання на території Британії не покращить глобальний імідж країни.

Список використаних джерел

1. Наслідки Брексіту [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.law.ox.ac.uk/people/pavlos-eleftheriadis>.
2. Оцінка наслідків Брексіту для бізнесу [Електронний ресурс] // Oxford Economics. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.oxfordeconomics.com/Media/Default/landing-pages/mailling/BREXIT_Proposal.pdf.
3. Економічні наслідки Brexit: три сценарії для Європи та Британії [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/06/27/7051299/>.
4. Середній тариф ЄС за режиму найбільшого сприяння [Електронний ресурс] // The World Bank Group. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://data.worldbank.org/indicator/TM.TAX.MANF.SM.FN.ZS>.
5. Стан торгівлі В.Б. 2017 [Електронний ресурс] // Office for National Statistics. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/balanceofpayments/bulletins/uktrade/feb2017>.
6. Торговельно економічні наслідки Брексіту [Електронний ресурс] // Capital Economics Limited. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://woodfordfunds.com/economic-impact-brexit-report/m>.